

Lausunto

10.7.2026

VN/20873/2026

VN/20873/2026-VNK-28

Sosiaali- ja terveysministeriö

VNK; Valtioneuvoston kanslian lausunto luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi sosiaali- ja terveysalan yhdistysten ja säätiöiden rahoituksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 3 §:n muuttamisesta

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt valtioneuvoston kanslian lausuntoa luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi sosiaali- ja terveysalan yhdistysten ja säätiöiden rahoituksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 3 §:n muuttamisesta. Valtioneuvoston kanslia toteaa lausuntonaan seuraavaa.

Sosiaali- ja terveysalan yhdistysten ja säätiöiden rahoituksesta annetun lain (284/2023) 3 §:ssä säädetään avustettavasta toiminnasta. Pykälän 1 momentin mukaan valtionavustusta voidaan myöntää laajasti sosiaalisen hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen. Avustettavan toiminnan tulee osaltaan tukea ihmisten yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa sekä perusoikeuksien toteutumista. Pykälän 3 momentin mukaan avustettavasta toiminnasta voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

Hallituksen esityksessä eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveysalan yhdistysten ja säätiöiden rahoituksesta todetaan lain 3 §:n säännöskohtaisissa perusteluissa (HE 269/2022 vp, s. 25), että ehdotuksen 3 §:n 3 momentin nojalla avustettavasta toiminnasta voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella. Perustelujen mukaan tällä hetkellä avustettavasta toiminnasta ei ole tarkemmin säädetty, mutta tämä nyt ehdotettu asetuksenantovaltuus mahdollistaa sen, että avustuslinjaukset, -strategia tai painotukset voitaisiin nostaa tietyiltä osin tarvittaessa säädöstasolle. Edelleen perustelujen mukaan tämä menettely mahdollistaa myös sen, että avustuslinjausten muuttuessa niistä voitaisiin säätää ketterämmin kuin tilanteessa, jossa avustettavasta toiminnasta oltaisiin säädetty lakitasolla.

Sosiaali- ja terveysalan yhdistysten ja säätiöiden rahoituksesta annetun valtioneuvoston asetuksen (1059/2023) 2 §:ssä säädetään avustettavasta toiminnasta. Asetuksen 2 §:n mukaan avustuksia voidaan myöntää sosiaalisen hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen huomioiden erityisesti toiminnan yleishyödyllisyys, yhteiskunnallinen tarve ja käytettävissä oleva määräraha. Avustusta ei voida ilman erityistä syytä myöntää valtion, kunnan tai hyvinvointialueen vastuulle kuuluvien tehtävien rahoittamiseen, ellei näillä toimilla ole välitöntä yhteyttä kokeilu- ja kehittämistyöhön tai uusien toimintamallien käyttöönottoon. Asetuksen 3 §:ssä säädetään avustuksen myöntämisen erityisistä edellytyksistä valtionavustuslain (688/2001) 7 §:ää tarkentavasti.

Muun muassa hallituksen esityksessä eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveysalan yhdistysten ja säätiöiden rahoituksesta, Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskuksen (STEA) verkkosivuilla ja sosiaalisen hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen myönnettäviä valtionavustuksia yleishyödyllisille yhdistyksille ja säätiöille vuonna 2025 koskevassa sosiaali- ja terveysministeriön valtioneuvoston rahasiainvaliokunnalle laatimassa esittelymuistiossa (29.1.2025) kuvataan avustettavan toiminnan strategisia tavoitteita, avustuskokonaisuuksia sekä myönnettävien avustusten painopisteitä ja linjauksia sekä avustushjelmia, joihin liittyvään toimintaan avustuksia voidaan myöntää. Asetusmuutoksen perustelumuistioluonnoksen mukaan STEA on vuosittain ilmoittanut avustuksen hakijoille

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Valtioneuvoston kanslia

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

avustustoimintaa koskevassa hakuilmoituksessa valmistelemistaan avustuksen painotuksista, jotka sosiaali- ja terveysministeri on hyväksynyt. Voimassa olevaan valtioneuvoston asetukseen ei sisälly säännöksiä tällaisista avustuslinjauksista, avustusstrategiasta tai painotuksista.

Lainsäätäjän tarkoituksena vaikuttaa olleen, että ainakin avustuslinjauksia, avustusstrategiaa ja painotuksia koskevat perussäännökset annettaisiin valtioneuvoston asetuksella. Valtioneuvoston kanslian käsityksen mukaan nykyisestä erikseen tehtävien linjausten käytännöstä poiketen tällaisten tarkempien avustusten myöntämisharkintaa ohjaavien kriteerien tulisi perustua valtioneuvoston asetukseen. Tällaisista avustusten myöntämisharkintaa ohjaavista kriteereistä tulisi säätää asetuksella, sosiaali- ja terveysalan yhdistysten ja säätiöiden rahoituksesta annetussa laissa yleisellä tasolla säädettyjä kriteereitä tarkentaen. Valtioneuvoston kanslian käsityksen mukaan asetuksella tulisi säätää myös vuosittaisista avustusten painopisteistä. Sosiaali- ja terveysalan yhdistysten ja säätiöiden rahoituksesta annetun lain 5 §:n 2 momentin mukaan valtionavustusten myöntämisestä päättää sosiaali- ja terveysministeriö. Valtioneuvoston kanslia painottaa, että asetuksella säädettyvät kriteerit ja painopisteet sitovat ministeriön päätöksentekoa, eikä asetuksella säädettyjen kriteerien ja painopisteiden lisäksi ja ulkopuolella voi virkamies- tai ministeripäätöksin asettaa toisia kriteerejä ja painopisteitä.

Edellä todettu huomioon ottaen asetuksen 2 ja 3 §:ssä tulisi nyt ehdotetun lisäksi säätää tällaisista tarkemmista avustusten myöntämisharkintaa ohjaavista kriteereistä tarvittavilta osin. Tämän lisäksi asetuksen 2 §:n 1 momenttia voitaisiin muuttaa esimerkiksi seuraavasti:

Sen lisäksi, mitä sosiaali- ja terveysalan yhdistysten ja säätiöiden rahoituksesta annetun lain (284/2023) 3 §:ssä säädetään avustettavasta toiminnasta, avustuksia voidaan myöntää sosiaalisen hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen huomioiden erityisesti toiminnan yleishyödyllisyys, yhteiskunnallinen tarve ja käytettävissä oleva määräraha.

Valtioneuvoston asetuksen 3 §:ään lisättäväksi ehdotetussa uudessa 2 momentissa säädettäisiin seikoista, jotka huomioitaisiin avustuksen myöntämistä puoltavina tekijöinä. Ehdotetun uuden 2 momentin 1 kohdan mukaan avustuksen myöntämistä puoltavana tekijänä huomioitaisiin se, että avustettavaksi haetussa toiminnassa painottuu konkreettinen, kohtaava asiakastyö sekä eriarvoisuutta vähentävä, osallisuutta lisäävä ja ihmisten voimavaroja vahvistava toiminta.

Valtioneuvoston kanslia katsoo, että konkreettinen, kohtaava asiakastyö tulisi määritellä asetusmuutoksen perustelumuiotiossa. Se, miten konkreettinen, kohtaava asiakastyö tarkentaa sosiaali- ja terveysalan yhdistysten ja säätiöiden rahoituksesta annetun lain 3 §:n 1 momentissa säädettyjä avustettavan toiminnan kriteereitä, jää säännöskohtaisten perustelujen valossa avoimeksi. Tätä voitaisiin vielä selkeyttää.

STEAn verkkosivuilla kuvataan STEAn vuonna 2024 päivitettyä strategiaa, jonka mukaan STEA kohdistaa valtionavustuksia tarkoituksenmukaisesti sosiaali- ja terveysjärjestöjen eriarvoisuutta vähentävään, osallisuutta lisäävään ja ihmisten voimavaroja vahvistavaan toimintaan. Tältä osin 2 momentin 1 kohtaan lisättäväksi ehdotetut kriteerit (eriarvoisuutta vähentävä, osallisuutta lisäävä ja ihmisten voimavaroja vahvistava toiminta) vaikuttaisivat juontavan juurensa STEAn strategiasta, mutta tätä seikkaa ei kuvata säännöskohtaisissa perusteluissa. Muutoinkin perusteluja kriteereille olisi tarpeen vielä selkeyttää ja syventää.

Momentin 2–6 kohdassa ehdotetuilla kriteereillä ei vaikutettaisi tarkennettavan sosiaali- ja terveysalan yhdistysten ja säätiöiden rahoituksesta annetun lain 3 §:n 1 momentissa säädettyjä avustettavan toiminnan kriteereitä. Ne vaikuttaisivat koskevan muita avustuksen myöntämisen kokonaisharkinnassa huomioon otettavia seikkoja. Myös asetuksen perustelumuiotiossa (s. 4) viitataan siihen, että ”(e)hdotukseen sisältyvä keskeisin muutos olisi konkreettisen kohtaavan asiakastyön korostuminen avustettavassa toiminnassa. Tällaista avustetusta toiminnasta on ollut aikaisemminkin jo valtaosa, mutta avustustason pienentyessä on pidetty tarpeellisena kirjauttaa sääntö asetuksen tasolle, valtionavustusten valmistelua ja niistä päättämistä ohjaavaksi periaatteeksi. Muut muutokset ovat lähinnä teknisluontoisia, avustusvalmistelun läpinäkyvyyttä ja yhdenvertaisuutta edistäviä käytännösääntöjen konkretisointeja.”

Valtionavustusten myöntämistä koskevat asiat on vuoteen 2025 saakka käsitelty valtioneuvoston raha-asiainvalidiokunnassa ennen sosiaali- ja terveysministeriön myöntöpäätöstä. Asioiden käsittelystä valtioneuvoston raha-asiainvalidiokunnassa annetun valtioneuvoston määräyksen (4.9.2025) 2 kohdan mukaan raha-asiainvalidiokunnassa on ennen päätöksen tekemistä käsiteltävä sen lisäksi, mitä laissa tai tasavallan presidentin taikka valtioneuvoston asetuksessa on erikseen määrätty raha-asiainvalidiokunnassa käsiteltäväksi, tässä luvussa määritellyt valtioneuvoston yleisistunnossa käsiteltävät tai ministeriön toimivaltaan kuuluvat asiat. Valtioneuvoston kanslian käsityksen mukaan sosiaalisen hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen sosiaali- ja terveysalan yhdistyksille ja säätiöille myönnettävissä valtionavustuksissa on kyse taloudellisesti ja periaatteellisesti merkittävästä asiasta, minkä vuoksi

ministeriön avustuspäätös tulisi myös jatkossa saattaa valmistavaan käsittelyyn raha-asiainvaliokunnassa.

Valtionavustuslain 8 §:n mukaan tarkempia säännöksiä lain soveltamisalaan kuuluvan valtionavustuksen talousarvion mukaisesta myöntämisestä, maksamisesta ja käytöstä voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella. Valtioneuvoston kanslia katsoo, että asetuksen 3 §:ään tulisi valtionavustuslain 8 §:ssä säädetyn valtuutuksen nojalla lisätä uusi 4 momentti, jossa säädettäisiin valtionavustusten myöntämisestä koskevan asian käsittelystä valtioneuvoston raha-asiainvaliokunnassa ennen sosiaali- ja terveysministeriön päätöksen tekemistä, esimerkiksi seuraavasti:

Sosiaalisen hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen myönnettäviä valtionavustuksia yleishyödyllisille yhdistyksille ja säätiöille koskeva päätös on ennen sen tekemistä käsiteltävä valtioneuvoston raha-asiainvaliokunnassa.

Valtioneuvoston ohjesäännön (262/2003) 27 §:n 3 momentin mukaan valtioneuvosto määrää asiat, jotka niiden taloudellisen tai muun merkityksen vuoksi on ennen päätöksen tekemistä käsiteltävä raha-asiainvaliokunnassa. Valtioneuvoston kanslian arvion mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan edellä tarkoitettusta valtioneuvoston ohjesäännön 27 §:n 3 momentista riippumatta säätää siitä, että jokin yksittäinen asia on käsiteltävä valtioneuvoston raha-asiainvaliokunnassa. Valtioneuvoston kanslia viittaa tältä osin myös asioiden käsittelystä valtioneuvoston raha-asiainvaliokunnassa annetun valtioneuvoston määräyksen (4.9.2025) 2 kohdassa edellä kuvatusti todettuun.

Yksikönpäällikkö, alivaltiosihteerin sijaisena

Ritva Järvinen

Hallitusneuvos

Päivi Pietarinen

Liitteet -

Jakelu STM Sosiaali- ja terveysministeriö

Tiedoksi -

VN/20873/2026-VNK-28

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: